

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารจัดการ โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นกรอบแนวคิด ในการศึกษา ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. การบริหารงาน โรงเรียน
 - 1.1 ความหมายของการบริหารและการบริหาร โรงเรียน
 - 1.2 หลักการบริหารงาน โรงเรียน
 - 1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน โรงเรียน
 - 1.4 ขอบข่ายและภารกิจการบริหารงาน โรงเรียน
2. โรงเรียนมาตรฐานสากล
 - 2.1 ความหมายโรงเรียนมาตรฐานสากล
 - 2.2 หลักการและแนวคิด โรงเรียนมาตรฐานสากล
 - 2.3 การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก
 - 2.4 การยกระดับการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล
 - 2.5 การยกระดับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ
3. การบริหารจัดการงาน โรงเรียนมาตรฐานสากล
 - 3.1 องค์ประกอบในการบริหารจัดการงาน โรงเรียนมาตรฐานสากล
 - 3.2 การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ
 - 3.3 โรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารงานโรงเรียน

โรงเรียนเป็นสถานศึกษาของรัฐ มีหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามกฎหมาย ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นกรให้บริการทางการศึกษา

แก่สมาชิกในสังคม การบริหารงาน โรงเรียน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

ความหมายของการบริหาร

จันทรานี สวงนาม (2545 : 12 - 13) กล่าวถึง การบริหาร (Management) ว่าเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่ว่าเป็นศาสตร์ คือศาสตร์ทางสังคม เพราะมีการบริหารภายใต้หลักการ กฎเกณฑ์ และทฤษฎีที่เชื่อถือได้ ซึ่งเกิดจากการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ และที่ว่าเป็นศิลป์ เพราะการบริหารต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งนับเป็นการประยุกต์เอาความรู้หลักการและทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2548 : 5) กล่าวถึง การบริหารจัดการ (Management Administration) ว่าเป็นวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐและหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ โคนมีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Acting) และการประเมินผล (Evaluating) และมีจุดมุ่งหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เฮอร์เชย์ และบลันชาร์ด (Hersey & Balanchard. 1982 : 3) กล่าวถึง การบริหาร (Management) หมายถึง การทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นและกลุ่ม เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์การ

เซอร์จิโอวานนิ (Sergiovanni. 1987 : 59 ; อ้างถึงใน วิระ พรหมเกทย์. 2539 : 7) กล่าวถึง การบริหาร (Management) คือ กระบวนการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกัน

สรุป การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรภายใต้ความร่วมมือกันของบุคลากรในองค์กรอย่างมีระบบและกระบวนการในการทำงาน ด้วยการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ ความควบคุมตามเป้าหมายขององค์กรที่ตั้ง และตรงตามวัตถุประสงค์ของภาระงานทั้งนำหลักการ ทฤษฎีซึ่งเป็นศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ขององค์กร โดยการใช้ทรัพยากรทางการบริหารทั้งคน เงิน วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการที่เหมาะสมในการดำเนินงานให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร

ความหมายของการบริหารโรงเรียน

ธีรรัตน์ กิจจารักษ์ (2542 : 11) กล่าวถึง การบริหาร โรงเรียนคือ การใช้ศาสตร์และศิลป์ โดยนำเอาทรัพยากรการศึกษา (Administration Resource) มาประกอบการทำงานตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาวिका ชาราศรีสุทธิ (2542 : 6) การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ (2551 : 27-30) กล่าวถึงขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานโรงเรียนว่า คือการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ภารกิจของการบริหารโรงเรียนจึงกว้างขวางและมีขอบเขตครอบคลุมหลายด้าน ปัจจุบันได้มีการจัดหมวดหมู่ขอบข่ายและภารกิจออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารทั่วไป

สรุปได้ว่าการบริหารโรงเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่ง หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรการศึกษา การดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่บุคคลหลาย ๆ คนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกในโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นคนที่มีความประพฤติดีเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ พฤติกรรม ตลอดจนค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีงามตามที่สังคมต้องการ ทั้งเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

หลักการบริหารงานโรงเรียน

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 34 กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 8 กล่าวถึงการบริหารจัดการศึกษา โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นที่มาของการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มาตรา 9 ให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันเป็นที่มาของสถานศึกษานิติบุคคล และการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งมาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 4 - 5)

โรงเรียน จึงมีอำนาจหน้าที่ตามที่มอบหมายแล้วยังมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและตามประกาศกระทรวง (กระทรวงศึกษาธิการ.
2546 : 23) ตามมาตรา 43 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยมีหลักการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการ
จัดการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียน ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีทักษะในการ
แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ และ
ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อวางแผนพัฒนาผู้เรียน (เอกกมล ภิญญวรงค์. 2553 : 3)

เมื่อบริหารงานโรงเรียน โรงเรียนจึงต้องมีหลักการบริหารงานให้สอดคล้องกับการจัด
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 32)

1. หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และ
คุณธรรมเป็นผู้ที่มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ใฝ่รู้
มีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่พอเพียงต่อการพัฒนางานอาชีพและคุณภาพชีวิตส่วนตนสามารถ
เผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและชาญฉลาด และมีความเป็นประชาธิปไตย
2. หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทยให้มีความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นและ
ประเทศชาติ มีความรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพสุจริต มีความมุ่งมั่น ขยันซื่อสัตย์
ประหยัด อดทน มีลักษณะนิสัยและทัศนคติที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีทั้งของครอบครัว
ชุมชน สังคมไทย และสังคมโลก
3. หลักแห่งความเสมอภาค คนไทยทั้งปวงต้องมีสิทธิ์เสมอกันในการรับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปีอย่างทั่วถึงเท่าเทียม ควบคู่ไปกับการมีคุณภาพ โดยไม่แบ่งชนชั้น
หรือความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม
4. หลักการมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการ
บริหารและการจัดการศึกษา ร่วมกับคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ศักดิ์ศรีและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น
ตามนโยบายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
5. หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์และมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ต้องสอดคล้องกับสาระบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นโยบาย
การศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและสัมพันธ์
เชื่อมโยงกับมาตรฐานการอาชีวศึกษา และมาตรฐานการอุดมศึกษา

สรุป หลักการบริหารโรงเรียน จึงมีประเด็นหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรม เป็นสมาชิกที่ดีของ สังคมไทย สังคมโลก ด้วยการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เสมอภาคบนพื้นฐานความร่วมมือกันจัดการศึกษา ภายใต้อาณาเขตการศึกษาเดียวกัน โดยการบริหารงานโรงเรียนควรมีความคล่องตัว มีความเป็น อิสระ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ชุมชน ผู้ปกครองของนักเรียน องค์กรในชุมชน หรือผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ มุ่งให้เกิดผลสำเร็จแก่โรงเรียน โดยเน้นการกระจายอำนาจให้แก่ โรงเรียน และเน้นผู้รับผิดชอบมีหน้าที่ในการตัดสินใจโดยตรง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีการพัฒนาร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม เหมาะสมกับวัย มีความรู้คู่คุณธรรม ที่จะดำรงชีวิตอยู่ ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข บนพื้นฐานความเป็นไทยอย่างมีศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจ สามารถพึ่งตนเอง มีทักษะที่จะแสวงหา ความรู้อย่างต่อเนื่อง มีทักษะเบื้องต้น ในการประกอบอาชีพ มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกลพอที่จะรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในสังคมโลก มีจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทางการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีความ มุ่งมั่นในการอนุรักษ์สืบสาน วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 8) การบริหาร โรงเรียน เพื่อให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหาร โรงเรียนสามารถใช้ทฤษฎีทางการ บริหาร ดังนี้

การบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM)

การบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) เป็นกลยุทธ์ หนึ่งที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้เป็นรูปแบบในการพัฒนาการบริหารของ โรงเรียนในฝัน และโรงเรียนมาตรฐานสากล เป็นรูปแบบการบริหาร โรงเรียนที่ได้รับความสนใจ ในวงการบริหาร โรงเรียนมากในปัจจุบัน เพราะเป็นรูปแบบที่น่าจะสอดคล้องกับแนวทางการ บริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ธีระ รุญเจริญ. 2545 : 54) นอกจากนี้ การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ยังมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้ (อุทัย บุญประเสริฐ. 2540 : 2 - 4) จากแนวคิดการบริหารงานโรงเรียนที่ใช้วิธีคิดแบบเดิม ทำให้โรงเรียนถูกควบคุมโดย หน่วยงานหรือตัวแทนของส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ นโยบายและแนวทางการดำเนินงานของ โรงเรียนมักจะถูกกำหนดมาจากส่วนกลางการบริหารมักจะไม่ตอบสนองหรือไม่ตรงกับปัญหา และ ความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนสมาชิกที่อยู่โรงเรียนและชุมชนที่ตั้งของโรงเรียนจะไม่มีอำนาจ

ไม่ค่อยจะได้มีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดทิศทางการบริหารและจัดการโรงเรียน ในฐานะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake - holder) กับ โรงเรียน โดยตรง

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 – 40 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา และจัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาของแต่ละแห่งทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาของตนเองใน 4 ด้านคือด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จึงมีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันเป็นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังโรงเรียน โดยตรง ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation) เป็นหลักสำคัญมีพื้นฐานความเชื่อว่าโรงเรียนบริหารจัดการตนเองได้โดยให้โรงเรียนมีอำนาจและความรับผิดชอบโดยตรงต่อการดำเนินงานของโรงเรียนด้วยตนเอง มีความเชื่อว่าโรงเรียนมิใช่เพียงเป็นหน่วยปฏิบัติตามนโยบาย หรือตามแผนงานที่หน่วยเหนือกำหนดเท่านั้น แต่เป็นหน่วยปฏิบัติงานที่สามารถวิเคราะห์ปัญหา สามารถกำหนดนโยบาย วางแผน และบริหารจัดการได้ด้วยตนเองจะต้องมีการลดอำนาจสั่งการจากระดับบนมาให้คณะกรรมการโรงเรียน และถ่ายโอนอำนาจการบริหารจัดการจากเขตพื้นที่การศึกษามาสู่โรงเรียน โดยตรง ทำให้การบริหารโรงเรียนเป็นการตัดสินใจที่ฐานปฏิบัติ (Site - based Decision - making) มีการให้อำนาจ (Empower) โรงเรียนในการบริหารจัดการด้วยตนเองโดยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง

หลักการที่สำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

โรงเรียน ได้รับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ โดยตรงเพื่อให้โรงเรียนมีอำนาจ และมีความรับผิดชอบการบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมที่นิยมใช้กันมาก คือ การบริหารโดยคณะกรรมการโรงเรียน โดยคณะกรรมการโรงเรียน โดยทั่วไปประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ผู้แทนครู ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชน โดยร่วมกันมีบทบาทในการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน โดยตรงได้มากที่สุด

โรงเรียนต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การและแบบแผนการทำงานของโรงเรียน ให้เป็นผู้รู้จักคิดริเริ่มด้วยตนเอง คิดช่วยตนเอง สร้างตนเองให้เข้มแข็ง บริหาร โดยการริเริ่มด้วยตนเองและรู้จักรับผิดชอบต่อตนเองการบริหารในรูปแบบนี้ก่อให้เกิดการปฏิรูปที่การบริหารโรงเรียน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในประเทศไทยจะมีประสิทธิภาพ เมื่อดำเนินการตามเงื่อนไขที่ว่าด้วยการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยตรงบริหารในรูปคณะกรรมการ เน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมไม่ใช่แบบการร่วมมือ (Co-operation) อย่างที่เคยเป็นมาโดยมีเงื่อนไขความสำเร็จก็คือ ผู้ปฏิบัติในโรงเรียนต้องมีอำนาจอย่างแท้จริงในการบริหารด้านวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคลากร และการบริหารงานทั่วไปการใช้อำนาจหน้าที่ เน้นอยู่ที่การใช้เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีผลโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นหลักสำคัญ

กลยุทธ์สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วยมาตรการย่อย ๆ ได้แก่ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา และให้มีการกำหนดมาตรฐานงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ให้ชัดเจนมีการสรรหาและการคัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาต้องให้ได้คนที่มีความรู้ความสามารถ เสียสละ เพื่อให้เป็นตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ อย่างแท้จริงและต้องจัดการฝึกอบรม/สัมมนาผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาให้มี 1) ความรู้ความเข้าใจ 2) พัฒนาทักษะ และ 3) ปรับบทบาท ที่เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาตามรูปแบบการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ให้ชัดเจนนอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ครู อาจารย์ ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา อย่างใกล้ชิด และจัดให้มีเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้การสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานตามแนวการบริหารแบบยึดโรงเรียนเป็นฐานและสามารถรับผิดชอบการบริหารจัดการโรงเรียนของตนเองแบบเบ็ดเสร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

การนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาใช้ในการบริหารงาน โรงเรียน โดยมีหลักการพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 6 ประการ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 30 – 34)

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านี้ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล
2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยตรงค้ำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยประกอบอาชีพ สุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ
3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูล

ข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวน การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมการใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนร่วม โดยบรรจงทำให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานโรงเรียน

การนำหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ มาใช้ในการบริหารงานโรงเรียน โดยการบูรณาการเข้ากับงาน 4 งานของสถานศึกษา ซึ่งได้รับการกระจายอำนาจการบริหารงานของโรงเรียนจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 คือ งานด้านวิชาการ งานด้านงบประมาณ งานด้านบริหารงานบุคคล และงานด้านบริหารทั่วไป เพื่อให้การบริหารงานโรงเรียนบรรลุเป้าหมายคือ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข มีแนวคิด ดังนี้

1. การบริหารงานด้านวิชาการ เป็นงานหลักของโรงเรียน ที่กฎหมายมอบอำนาจให้เกิดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและรับผิดชอบในการร่วมกันจัดการศึกษา พัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน มีการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดปัจจัยที่เกื้อหนุนให้กับนักเรียน ชุมชน ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

2. การบริหารงานด้านงบประมาณ เป็นงานที่โรงเรียนควรจะบริหารงานด้วยความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และแบบมุ่งผลงาน ทั้งยังให้โรงเรียนสามารถจัดหารายได้จากทำให้บริการของสถานศึกษา และทรัพย์สินของสถานศึกษา โดยไม่ต้องนำรายได้ส่งเป็นรายได้แผ่นดิน

3. การบริหารงานด้านบุคคล เป็นภารกิจสำคัญที่ต้องส่งเสริมความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนให้ปฏิบัติตามภารกิจด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ทั้งยังได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน ตลอดจนได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติและมีความมั่นคงก้าวหน้าในวิชาชีพ

4. การบริหารงานทั่วไป เป็นภารกิจสำคัญที่ต้องใช้การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ เพื่อให้การทำงานเกิดการประสานงาน ทำงานคล่องตัวและมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพ

สรุป การบริหารงาน โรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล สามารถใช้หลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ในการบริหารงานของ โรงเรียน ได้ 4 งาน เพื่อให้การบริหารงานของ โรงเรียนเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ทั้งบรรลุเป้าหมายทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

การบริหารแบบวงจรคุณภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติเรื่อง การประกันคุณภาพ การศึกษาไว้ในมาตรา 47 และ 48 ว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอกให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ ในสถานศึกษาและให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร การศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 24) โรงเรียน จึงต้องบริหารด้วยระบบคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน อย่างมีคุณภาพ ซึ่งในเรื่องนี้มีผู้ให้ความหมายของคุณภาพ หลักการจัดการคุณภาพ กระบวนการ ดังนี้

ความหมายของคุณภาพ

คำว่า “คุณภาพ” เป็นคำที่มีพื้นฐานมาจากภาคธุรกิจอุตสาหกรรมและมีความเป็นมา ยาวนานนับเป็นศตวรรษจากอดีตถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การให้ความหมายของคำว่าคุณภาพ ไว้ดังนี้

ไฟเกนบาลม (Feigenbaum. 1992 : 110) นิยามว่า คุณภาพ คือ วิธีการสร้างความพึง พอใจให้ลูกค้าด้วยต้นทุนต่ำสุด

จูรัน (Juran. 1988 : 70 - 73) นิยามว่า คุณภาพ คือ ความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้ สอยที่ใช้ผลิตภัณฑ์หรือผู้ใช้บริการต้องการ

นิโคล (Nicholls. 1993 : 50 - 52) กล่าวว่า พัฒนาการของคุณภาพใน 4 ชั้นจาก จุดเน้นภายในองค์กรไปสู่จุดเน้นภายนอก คือ ลูกค้า คุณภาพทั้ง 4 ชั้นตอน คือ ผลผลิต หรือการ

บริหารได้ตามมาตรฐาน ความเหมาะสมกับจุดหมายตรงตามความต้องการของลูกค้า และการให้สิ่งที่มีคุณค่าสูงสุดแก่ลูกค้า

ซาลิส (Salis. 2002 : 6) กล่าวว่า คุณภาพตามความเข้าใจของคนทั่วไปในปัจจุบัน หมายถึง ความสมบูรณ์แบบ ซึ่งใกล้เคียงกับความดี ความงามและความจริง ซึ่งแสดงถึงความเป็นมาตรฐานสูงสุด

วิฑูรย์ สิมะโชคติ (2550 : 2 - 4) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณภาพ” หมายถึง ผลผลิตที่ได้มีความเป็นเลิศในทุกด้าน เป็นไปตามข้อกำหนดหรือมาตรฐาน ตรงตามความต้องการของลูกค้า สร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า และคุณภาพมีความหมายต่างกันไปตามความรู้สึกหรือความต้องการของผู้ใช้

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2549 : 5) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณภาพ” หมายถึง สิ่งที่ลูกค้าต้องการหรือพึงพอใจ โดยไม่เป็นภัยต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

สรุปรวมความหมายของคุณภาพ หมายถึง กระบวนการในการควบคุม การกำกับติดตาม การรับการประกัน การปฏิบัติงานอย่างทุกขั้นตอนที่มีการบูรณาการและประสานการบริหารจัดการกับทุกภาคส่วนในองค์กรอย่างเป็นระบบ

การบริหารแบบวงจรคุณภาพ มีความเกี่ยวข้องกับหลักการจัดการคุณภาพ คุณภาพของการจัดการ กระบวนการจัดการคุณภาพ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารคุณภาพ ซึ่งมีหลายคำที่ใช้บ่งบอกการปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้นิยามความหมายและองค์ประกอบของการบริหารคุณภาพ ที่แตกต่างกันดังนี้

หลักการจัดการคุณภาพ เดมมิ่ง (Deming. 1982 : 67 - 69) ได้สรุป ดังนี้

1. องค์กรที่มีการจัดการอย่างมีคุณภาพ ควรมีความเกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนปรัชญาการทำงานใหม่ให้ทันสมัย โดยการสร้างภาวะผู้นำให้ทุกคนและให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงองค์กร เพราะการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นหน้าที่ของทุกคน
2. องค์กรที่มีการจัดการอย่างมีคุณภาพ ควรมุ่งมั่นปรับปรุงระบบการผลิต และการให้บริการ โดยมีการสร้างคุณภาพตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น มีใช้อาศัยการตรวจสอบขั้นสุดท้าย
3. องค์กรที่มีการจัดการอย่างมีคุณภาพ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานที่ทำ จัดให้มีโครงการอย่างหลากหลายเพื่อให้เกิดการศึกษาและพัฒนาบุคลากร
4. องค์กรที่มีการจัดการอย่างมีคุณภาพ ควรขจัดความกลัวการเปลี่ยนแปลงและไม่ใช่ความกลัวในการบริหารจัดการ ขจัดอุปสรรคระหว่างแผนก กลุ่ม ฝ่าย ขจัดการตั้งกำแพงที่มุ่งเน้นเป้าหมายเชิงปริมาณ แต่ให้ตั้งกำแพงที่มุ่งแก้ไขข้อบกพร่องจากกระบวนการแทน และขจัดอุปสรรคที่บั่นทอนความภาคภูมิใจในงาน

คุณภาพการจัดการ ซาลิส (Salis. 2002 : 22 - 24) ได้สรุปไว้ว่า ผลผลิตและการบริหาร ควรเพิ่มขึ้นอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความพอใจของลูกค้า ตลอดจนมี กระบวนการที่ได้มาอย่างหลากหลายของลูกค้าเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผลผลิต (Product) และ บริการขององค์กร (Services)

ขั้นตอนการบริหารแบบวงจรคุณภาพ

การบริหารแบบวงจรคุณภาพ (PDCA) หรือการใช้วงจรเดมมิง (Deming Cycle) ในการ สร้างคุณภาพให้กับกระบวนการ มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานเสร็จสมบูรณ์อย่างถูกต้องมี ประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ ประกอบด้วย การวางแผน (P : Plan) การลงมือปฏิบัติ (D : Do) การตรวจสอบผล (C : Check) และการปรับปรุงแก้ไข (A : Act) เป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการเป็น วงจรอย่างต่อเนื่องเหมือนวงล้อโดยสถานศึกษาสามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับวงจรเดมมิง มาใช้ในการ บริหารคุณภาพหรือควบคุมคุณภาพได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถดำเนินการ ได้ทั้งในส่วนที่ดี ที่เป็น จุดแข็งให้ดียิ่งขึ้น และในส่วนที่ยังต้องปรับปรุงก็ทำให้ดี

การปฏิบัติงานเพื่อให้งานเสร็จสมบูรณ์อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ตาม ขั้นตอนของวงจรเดมมิง หรือ PDCA ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (P : Plan) การลงมือปฏิบัติ (D : Do) การตรวจสอบผล (C : Check) และการปรับปรุงแก้ไข (A : Act) มีรายละเอียดการ ดำเนินงาน ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2540 : 83 - 84)

1. การวางแผน (P : Plan) เป็นขั้นตอนที่จะต้องร่วมกันเพื่อสำรวจ ค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วนำมาวิเคราะห์พิจารณาเลือกหัวข้อเรื่องที่สามารถแก้ปัญหาและไม่ขัดต่อนโยบาย หลังจากนั้นนำหัวข้อเรื่องมากำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน นำไปสำรวจสภาพปัญหาเพื่อวิเคราะห์หา สาเหตุในการวางแผนแก้ปัญหาตามวิธีการที่กำหนด เพื่อให้มีทางเลือกในการแก้ปัญหาได้อย่าง ชัดเจน
2. การลงมือปฏิบัติ (D : Do) เป็นขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการแก้ปัญหา ตามบทบาท หน้าที่ วิธีการแก้ไข และระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามแผน โดยพิจารณาดำเนินการให้ความรู้กับทุกคน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องประชุมชี้แจงเพื่อให้ทุกคนได้รับรู้แผนและให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ พิจารณาเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องและมีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการให้หลักสถิติ
3. การตรวจสอบผล (C : Check) เป็นการแสดงความก้าวหน้าของการแก้ปัญหา โดย เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นก่อนและหลังการแก้ปัญหา และตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นตามเป้าหมาย ซึ่งผลการตรวจสอบนำไปสู่การแก้ไขและปรับปรุงคุณภาพ โดยพิจารณาจากผลผลิตเป็นไปตาม เป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่พร้อมตรวจสอบผลกระทบ ผลข้างเคียงและผลย้อนกลับผลสรุป

สามารถนำไปใช้อ้างอิงได้หรือไม่ผลสรุปมีผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นหรือไม่ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติมีผลต่อเนื่องในขั้นปฏิบัติหรือไม่

4. การปรับปรุงแก้ไข (A : Act) เป็นขั้นตอนที่นำวิธีแก้ปัญหาที่ได้ผลมากำหนดเป็นแนวทางเพื่อปฏิบัติต่อไปและเพื่อจัดปัญหาให้เกิดขึ้นอีก สำหรับในกรณีที่ต้องมีการปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหาใหม่ เมื่อผลการสำรวจไม่ได้ผลตามเป้าหมาย เราควรดำเนินการตามกระบวนการนี้ต่อไปหรือไม่ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมหรือไม่ต้องการข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหรือไม่ กรณีลงมือปฏิบัติและเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี และสามารถนำมาเป็นมาตรฐานในการดำเนินงานและใช้งานได้หรือไม่ควรนำไปพัฒนาปรับปรุงได้หรือไม่

วิฑูรย์ สิมะ โชคดี (2550 : 30) การบริหารคุณภาพประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่

1. การวางแผนคุณภาพ (Quality Planning : QP) เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการกำหนดลูกค้าเป้าหมายการสำรวจความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย กำหนดลักษณะสมบัติ การบริการ ที่ตอบสนองการออกแบบบริการ วิธีการผลิตสินค้า บริการ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานสินค้าและบริการ

2. การควบคุมคุณภาพ (Quality Control : QC) เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างสินค้าที่ผลิตออกมา การสุ่ม ตรวจสอบการบริการที่ปฏิบัติการ วัดคุณสมบัติต่าง ๆ ตรวจสอบว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่วางไว้หรือไม่ (เป็นการแยกของไม่ออกจากของดี)

3. การปรับปรุงคุณภาพ (Quality Improvement : QI) การปรับปรุงคุณภาพเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการทบทวนกิจกรรมวางแผนเป็นระยะ ๆ ปรับปรุงวิธีการทำงาน การทำงานการแก้ปัญหาในงานการปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและบริการ การลดความสูญเสียในกระบวนการ จะเห็นว่า การบริหารงานคุณภาพ ในทุกขั้นตอนของกระบวนการงานในองค์กรจะต้องสร้างระบบคุณภาพ ระบบคุณภาพจึงเป็นเรื่องของการบริหารจัดการ โดยแท้จริง คุณภาพของการจัดการ จึงเป็นเรื่องของผู้บริหารที่จะต้องสร้างคนให้มีคุณภาพ เพื่อช่วยปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรเพื่อให้เป็นองค์กรแห่งคุณภาพ ด้วยกระบวนการการวางแผนคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ และการปรับปรุงคุณภาพ

ขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานโรงเรียน

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดไว้คือกระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาที่ให้บริการในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ผู้วิจัย จึงได้ยึดหลักการบริหาร โรงเรียนดังกล่าว นำมากำหนดเป็นกรอบการบริหารงานของโรงเรียน

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

การบริหารโรงเรียนด้านการบริหารวิชาการถือว่าเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการ ไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถ พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชนท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยมีผู้ที่ให้ความหมาย ความสำคัญ และขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 33 - 36)

ความหมายการบริหารงานวิชาการ

รุจิร ภู่อาระ และจันทรานี สงวนนาม (2545 : 56) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

ประทุม ผงผ่าน (2541 : 10) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหาร กิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน การกำหนดนโยบาย การวางแผน จุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

พิชัย เสี่ยมจิตต์ (2541 : 2) กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการคือการการบริหารด้วย ศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้เกิดกิจกรรมพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และเกิด ประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สรูปได้ การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกอย่างใน สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจและพัฒนาคุณลักษณะให้เป็นที่พึงประสงค์ โดยจัดกิจกรรมเพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนการพัฒนาระบบการเรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 35 - 36)

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 34) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของ โรงเรียน มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะ ปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ

พิชัย เสี่ยมจิตต์ (2545 : 4) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่ง และจัดว่าเป็นงานหลักในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาเป็นการวาง

พื้นฐานในการพัฒนาคน ให้สามารถหาความรู้ ก้าวมันทันโลก สามารถปรับตัวอยู่ได้อย่างมีความสุขสถาบันการศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุ เจตนารมณ์ที่กำหนด สถาบันจะต้องจัดการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ

กมล ภู่งประเสริฐ (2546 : 6) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวัง ประกอบด้วยงานหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับหลักสูตร หลักสูตรท้องถิ่น งานเกี่ยวกับการเรียนการสอน งานเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล การเรียนตามสภาพจริง ไม่เน้นการใช้ข้อสอบเพียงอย่างเดียว

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้มาตรฐานคุณภาพการศึกษา จะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ เพราะการจัดการศึกษาเป็นการวางพื้นฐานในการพัฒนาคนให้สามารถแสวงหาความรู้ ก้าวมันทันโลก สามารถปรับตัวอยู่ได้อย่างมีความสุข สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวัง หน้าที่โดยตรงของโรงเรียน คือ การให้ความรู้ด้านวิชาการเป็นสำคัญ ส่วนงานอื่น ๆ ในโรงเรียนเป็นเพียงส่วนประกอบที่เป็นปัจจัยส่งเสริมงานวิชาการให้มีคุณภาพ และช่วยให้งานวิชาการดำเนินไปด้วยดี แต่การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนจะมีคุณภาพมากขึ้นเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมีความรู้ความสามารถและมีกำลังเพียงพอในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญแก่งานวิชาการต้องเข้าใจขอบข่ายการดำเนินงานและภาระหน้าที่ของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเป็นอย่างดี

ภารกิจของการบริหารงานวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 33 - 34)

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่มีขอบข่ายครอบคลุมหลายด้าน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียนทุกด้าน ซึ่งสามารถสรุปขอบเขตของงานวิชาการ ได้ดังนี้ งานการจัดหลักสูตร งานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน งานการใช้วิธีการสอน และการใช้สื่อการเรียนการสอน งานการวัดผลการเรียนการสอน และการนิเทศการสอน

จากความหมาย ความสำคัญ และขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการสรุปได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญของสถานศึกษา เป็นกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการพัฒนา การปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดีบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนมีหลักการและเหตุผล เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน หลักสูตร สื่อการสอน การวัดผลประเมินผล โดยมีความสำคัญคือ เป็นสาระสำคัญของการศึกษาที่หน่วยงานหรือสถานศึกษาได้กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ภารกิจ ถูกต้อง เหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทางตามแผนที่กำหนด เป็นการส่งเสริม สนับสนุน

2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กด้านการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานมีการจัดผลประโยชน์จากทรัพย์สินของโรงเรียน รวมทั้งจัดหารายได้จากค่าบริการมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 39)

ความหมายของการบริหารงานงบประมาณ

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารงานงบประมาณไว้ดังนี้

ณรงค์ สัจพันธ์โรจน์ (2543 : 2) กล่าวว่าการบริหารงบประมาณ คือ แผนเบ็ดเสร็จที่แสดงออกในรูปตัวเงิน แสดงโครงการดำเนินงานทั้งหมดในระยะเวลาหนึ่ง แผนนี้จะรวมถึงโครงการ ค่าใช้จ่าย ตลอดจนจนถึงทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 7) ได้ให้ความหมายของงานงบประมาณว่า หมายถึง ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Base Budgeting) โดยมุ่งเน้นผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcome) ของงานเชื่อมโยงทรัพยากรกับผลงานให้มีความอิสระแก่สถานศึกษา ในการบริหารจัดการและรับผิดชอบต่อความสำเร็จของงาน

โคลเลอร์ (Kohler. 1956 : 224) กล่าวถึงความหมายงานงบประมาณโดยทั่วไป หมายถึง แผนการคลังที่จะนำไปใช้ในการควบคุมการปฏิบัติการ และจะต้องมีการประมาณต้นทุน

ในอนาคตแผนการคลังต้องมีลักษณะเป็นระบบเพื่อต้องการให้การใช้กำลังคนวัสดุอุปกรณ์ และ ทรัพยากรอื่นๆ เกิดอรรถประโยชน์สูงสุด

สรุปได้ว่าความหมายของการบริหารงานงบประมาณ หมายถึง แผนงานที่โรงเรียน จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการบริหารหน่วยงานของโรงเรียนให้สามารถดำเนินต่าง ๆ ไปตามจุดมุ่งหมายให้ บรรลุผลสำเร็จ ตามที่ต้องการ งานบริหารงานงบประมาณใน โรงเรียน จึงเปรียบเสมือนส่วนที่ ประสานงาน หรือคอยสนับสนุน ให้โรงเรียนดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความราบรื่นมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความสำคัญของการบริหารงานงบประมาณ

สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อผลิตนักเรียนนักศึกษาให้มี คุณภาพที่ดีเป็นที่พึงประสงค์ของสังคมและประเทศชาติ โดยอาศัยทรัพยากรต่าง ๆ ที่สถานศึกษา นั้น ๆ มีอยู่หรือแสวงหาเพิ่มเติม งบประมาณในฐานะที่เป็นแผนการใช้จ่ายทรัพยากรของหน่วยงาน จึงน่าจะมีควมจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสนับสนุนให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปโดยราบรื่น

ความสำคัญของงานงบประมาณในสถานศึกษา และภารกิจการบริหารงาน งบประมาณเป็นไปเพื่อช่วยสนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินงานตามภารกิจได้สำเร็จตาม วัตถุประสงค์ และสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการตามภารกิจของสถานศึกษาดัง ปราบกฎตามแผนงานงบประมาณของสถานศึกษาได้ประสบผลสำเร็จและมีภารกิจของการ บริหารงานงบประมาณ ดังนี้(กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 40 - 42)

ภารกิจของการบริหารงานงบประมาณ

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ
 - 1.1 การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา
 - 1.2 การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา
 - 1.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ
 - 2.1 การจัดสรรงบประมาณสถานศึกษา
 - 2.2 การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ
 - 2.3 การโอนเงินงบประมาณ
3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงาน
 - 3.1 การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลดำเนินงาน
 - 3.2 การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

4. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
 - 4.1 การจัดการทรัพยากร
 - 4.2 การระดมทรัพยากร
 - 4.3 การจัดหารายได้และผลประโยชน์
 - 4.4 กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
 - 4.5 กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา
5. การบริหารการเงิน
 - 5.1 การเบิกเงินจากคลัง
 - 5.2 การรับเงิน
 - 5.3 การเก็บรักษาเงิน
 - 5.4 การจ่ายเงิน
 - 5.5 การนำส่งเงิน
 - 5.6 การกันเงินไว้เบิกเหลือมปี
6. งานบริหารการบัญชี
 - 6.1 การจัดทำบัญชีการเงิน
 - 6.2 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
 - 6.3 การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์
 - 7.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา
 - 7.2 การจัดหาพัสดุ
 - 7.3 การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง
 - 7.4 การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

จากความหมาย ความสำคัญ และขอบข่ายของการบริหารงานงบประมาณ ที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถนำมาสรุปเป็นสาระที่สำคัญว่า การบริหารงานงบประมาณเป็นงานที่โรงเรียนจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการบริหารหน่วยงานต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ของโรงเรียน โดยมีการจัดทำแผนประจำปีในการใช้งบประมาณจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการจัดการศึกษาอย่างเพียงพอ ให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการ สังคม ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วม

3. การบริหารงานบุคคล

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจ ของสถานศึกษา เพื่อ

ดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 51)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
2. เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
3. เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัยในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขอบข่าย / ภารกิจของการบริหารงานบุคคล

1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. วินัยและการรักษาวินัย
5. การออกจากราชการ

ความหมายของการบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคล (Personal Management) หรืออาจเรียกว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหารบุคคลไว้ต่างทัศนะ ดังนี้

เสนาะ ตีเขาวัว (2544 : 7) กล่าวว่า การบริหารบุคคล หมายถึง การจัดระเบียบและดูแลบุคคลให้ทำงานเพื่อให้บุคคลใช้ประโยชน์และความรู้ความสามารถของแต่ละคนให้มากที่สุด อันเป็นผลที่ทำให้องค์กรอยู่ในฐานะแข็งแกร่งได้เปรียบด้านการแข่งขัน และได้ผลงานมากที่สุด รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา ตั้งแต่ระดับสูงสุดไปจนถึงระดับต่ำสุด ตลอดจนถึงการดำเนินการต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับคนทุกคนในองค์กรนั้น

พยอม วงศ์สารศรี (2545 : 5) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล (Personal Management) หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์การดำเนินการสรรหา คัดเลือก และบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ปฏิบัติงานในองค์กร พร้อมทั้งการพัฒนาข้าราชการให้สมาชิกที่ปฏิบัติงานในองค์กรเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดีในการ

ทำงานและยังรวมไปถึงการแสวงหาวิธีการที่ทำให้สมาชิกในองค์กร ที่ต้องพ้นจากการทำงานด้วยเหตุสุขภาพ เกษียณอายุหรือเหตุอื่นใดในงาน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

จอยซ์ (Joyce. 1992 : 35) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคคลว่าหมายถึง การวางแผนอัตรากำลังคน การสรรหาบุคลากร และการบรรจุแต่งตั้ง

บาร์เมส (Barnes. 1995 : 453) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคคลว่า หมายถึงกระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวกับบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กร เพื่อให้ได้บุคลากรมาปฏิบัติงานตามความต้องการ และปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่าความหมายของการบริหารงานบุคคล หมายถึง ภารกิจของผู้บริหารในการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ดำเนินกิจกรรมทั้งปวงที่เกี่ยวกับบุคลากร ตั้งแต่การสรรหา การวางแผนอัตรากำลังคน คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถได้เหมาะสมและเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน

ความสำคัญของการบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลนั้นมีความสำคัญ เพราะเป็นการบริหารงานเช่นเดียวกับการบริหารทรัพยากรอื่นขององค์กร คือผู้บริหารพยายามจะต้องใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรหรือหน่วยงาน ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานบุคคลไว้ดังต่อไปนี้ นั้นย่อมทำได้ยากมาก แต่ถ้าเป็นองค์กรธุรกิจเอกชนแล้วอาจทำได้สะดวกกว่า

สรุปได้ว่าการบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการวางแผนนโยบาย การวางแผน การวางระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวกับตัวบุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงาน เพื่อให้ได้ใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษา และพัฒนาให้บุคลากรมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีปริมาณที่เพียงพอให้การปฏิบัติงานบรรลุตามจุดประสงค์

4. การบริหารงานทั่วไป

การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยและเทคโน โลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความ โปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 64)

การบริหารทั่วไปของสถานศึกษาและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขต พื้นที่การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามมาตรา 39

แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การบริหารทั่วไปจะเป็นกิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาและหน่วยงานให้เกิดความคล่องตัว สามารถดำเนินกิจการไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบัน สถานศึกษามักแบ่งการบริหารงานออกเป็น 6 งาน คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการการเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน เมื่องานด้านวิชาการ งบประมาณและบริหารงานบุคคลได้แยกออกไปต่างหากแล้ว การบริหารงานส่วนที่เหลือคือ งานบริหารทั่วไป ซึ่งอาจประกอบด้วย งานธุรการ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน โดยจำแนกภาระงานย่อยได้ดังนี้ (ปัญญาแก้วกี๋ร และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล. 2545 : 36)

1. งานธุรการ ประกอบด้วย งานสารบรรณ การดำเนินการทั่วไปของสถานศึกษา ตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ การควบคุมงานเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ เช่น สมุดหมาย เหตุ ทะเบียนครู ทะเบียนนักเรียน บัญชีเรียกชื่อ สถิติต่าง ๆ เป็นต้น
2. งานอาคารสถานที่ ประกอบด้วย การจัดสำนักงาน ห้องธุรการ ห้องพัสดุ ห้องพยาบาล ห้องประชุมและห้องอื่น ๆ การดูแลรักษาและปรับปรุงอาคารสถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย รวมทั้งการปรับปรุงบริเวณให้มีภูมิทัศน์ที่ดี ร่มรื่น สะอาดและปลอดภัย
3. งานความสัมพันธ์กับชุมชน ประกอบด้วย การให้ความร่วมมือกับชุมชน เช่น ให้ความรู้ ให้อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ใ้บุคลากร ไปร่วมกิจกรรมในชุมชน รวมทั้งการรับความช่วยเหลือจากชุมชนเช่น ใ้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารงานโรงเรียน เชิญมาเป็นวิทยากรวิชาชีพ เป็นต้น งานความสัมพันธ์กับชุมชนจะมีบทบาทสำคัญมากขึ้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดใ้ชุมชนมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยเป็นกรรมการสถานศึกษา และการระดมทุนและทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องตระหนักต่อความร่วมมือปฏิบัติงานกับชุมชนอย่างดี

ความหมายของการบริหารงานทั่วไป

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาไว้ ดังนี้ พิสมัย ถิละแก้ว (2541 : 144) ได้กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไปมีความสำคัญในด้านการวางแผนการดำเนินงาน ส่งเสริม สนับสนุนงานในด้านต่าง ๆ วิเคราะห์สภาพปัญหา แคน โดลี และคณะ (Candoli et al. 1992 : 151) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานทั่วไปว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรใ้การบริการในการบริหารงานอื่นใ้บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมี

บทบาทหลักในการให้บริการศึกษาทุกรูปแบบ เช่น การบริการในการตรวจสอบคุณภาพ การประสานงาน ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน

บราวน์ (Brown. 1998 : 243) กล่าวว่าความสำคัญของการบริหารงานทั่วไปหรือ งานธุรการ ในสถานศึกษานั้นสถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อเป็นการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายหรือตามที่ต้องการงานธุรการในสถานศึกษาจึงเปรียบเสมือน ส่วนที่คอยประสานงาน หรือคอยสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความราบรื่น

สรุปได้ว่าการบริหารงานทั่วไปมีความสำคัญต่องานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบ บริหารองค์กร ให้การบริหารงานอื่นบรรลุผลตามมาตรฐาน และหน่วยงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายหรือตามที่ต้องการ จึงเปรียบเสมือนส่วนที่คอยประสานงาน ส่งเสริม หรือคอยสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความราบรื่น

โรงเรียนมาตรฐานสากล

ปัจจุบันสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงมากมีการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมมาขณะเดียวกัน ประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับสังคมโลกและอยู่บนพื้นฐานของการเท่าเทียมกันสามารถร่วมมือ และแข่งขันกับประชาคมโลก จึงเป็นที่มาของการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนและ สังคมไทยให้มีสมรรถนะการแข่งขันสูง มีคุณภาพสูงขึ้น จึงเป็นที่มาของการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่ มาตรฐานสากล โดยมีนักวิชาการ ได้ให้ความหมาย โรงเรียนมาตรฐานสากล หลักการและแนวคิด โรงเรียนมาตรฐานสากล ดังนี้

ความหมายของโรงเรียนมาตรฐานสากล

สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย (2553ก : 3) ให้ความหมายของโรงเรียน มาตรฐานสากลคือ โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เทียบเคียงมาตรฐานสากล ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก เป็น โรงเรียนที่มีความแตกต่างจากโรงเรียน ทั่วไปในการจัดการศึกษา เพื่อเป็นการต่อยอดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นมาตรฐานชาติ โดย การจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ โรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ อันประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญสองประการคือ การเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากลและการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพตามแนวทางเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award - TQA)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 1 - 5) ให้ความหมายของโรงเรียนมาตรฐานสากลคือโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานสากล ตามโครงการโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Thailand Education Hub) เป็นโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาทางด้านการจัดการเรียนการสอนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เทียบเคียงได้ตามมาตรฐานสากล เพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก โรงเรียนมีการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากลและมีการบริหารจัดการตามหลักมาตรฐานสากล

ชินภัทร ภูมิรัตน์ (2553 : ก) กล่าวถึงโรงเรียนมาตรฐานสากล (World Class Standard School) เป็นนวัตกรรมจัดการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนำมาใช้เป็นมาตรการเร่งด่วนในการยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากลผู้เรียนมีศักยภาพและความสามารถแข่งขันทัดเทียมกับผู้เรียนของนานาชาติ

สรุป โรงเรียนมาตรฐานสากล หมายถึง โรงเรียนที่ยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามโครงการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานสากล โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เทียบเคียงได้ตามมาตรฐานสากลเพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก โรงเรียนมีการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากลและมีการบริหารจัดการตามหลักมาตรฐานสากล

หลักการและแนวคิดโรงเรียนมาตรฐานสากล

1. ลักษณะการเป็นมาตรฐานสากลประกอบด้วย
 - 1.1 การจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล
 - 1.2 บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ
2. คุณลักษณะโรงเรียนมาตรฐานสากลประกอบด้วย
 - 2.1 ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก
 - 2.2 การจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล
 - 2.3 บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ
3. วัตถุประสงค์โรงเรียนมาตรฐานสากล
 - 3.1 พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก
 - 3.2 การยกระดับการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล
 - 3.3 การยกระดับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ

การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก

สังคมโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปด้วยอัตราเร็วสูง ด้วยเทคโนโลยีที่เกิดจากสติปัญญามนุษย์ทำให้เกิดองค์ความรู้อย่างมากมาย ส่งผลให้นักเรียนจำเป็นต้องมีทักษะที่จำเป็นพื้นฐานเพื่อเผชิญกับ